

STORTINGET

Representantforslag 85 S

(2020–2021)

fra stortingsrepresentantene Torstein Tvedt Solberg, Nina Sandberg, Jorodd Asphjell, Marit Arnstad, Marit Knutsdatter Strand og Mona Fagerås

Dokument 8:85 S (2020–2021)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torstein Tvedt Solberg, Nina Sandberg, Jorodd Asphjell, Marit Arnstad, Marit Knutsdatter Strand og Mona Fagerås om et krafttak mot lærermangel i skolen

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstillerne fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det trengs en mer kraftfull satsing på kvalifiserte lærere over hele landet. Forslagsstillerne viser til at det viktigste for barns læring er at de møter en kvalifisert lærer med lærerutdanning. Men behovet for flere lærere er økende, og det er flere negative utviklingstrekk som forsterker behovet for et krafttak mot lærermangel.

Blant annet har SSB tidligere vist at Norge vil kunne mangle 5 800 lærere innen 2040. Det er også en stor økning i antallet ukvalifiserte som underviser i skolen siden regjeringen Solberg overtok i 2013. Rundt halvparten av timene med spesialundervisning i grunnskolen utføres av assistenter som ikke er kvalifiserte til å undervise, ifølge rapporten Inkluderende fellesskap for barn og unge fra Ekspertgruppen for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging. Det er også nedgang i opptaket til lærerutdanningene i år, og tall fra Unit og Samordna opptak viste at utdanningene for grunnskolelærere, både trinn 1–7 og trinn 5–10, samlet sett har en nedgang i søkertallene på 9 prosent, til tross for rekordhøye søkertall til høyere utdanning generelt.

Forslagsstillerne viser til at de rød-grønne partiene gjennom hele stortingsperioden har fremmet mange politiske forslag for å rekruttere og utdanne flere lærere, få flere lærere tilbake til skolen og gi lærere mer tid og tillit til å gjøre jobben, og viser særlig til representantforslag om lærermangel, jf. Innst. 243 S (2017–2018), og representantforslag om nasjonal satsing for flere lærere i skolen, jf. Innst. 158 S (2018–2019). Forslagsstillerne mener at kvalifiserte lærere er spesielt viktig når det innføres nye læreplaner i skolen. Forslagsstillerne er videre bekymret over økningen i antallet ukvalifiserte lærere under regjeringen Solberg, og lærermangelen særlig mange distriktskommuner opplever, og legger her frem en rekke forslag for å sikre elevene kvalifiserte lærere.

Lærermangelen i skolen er økende, og forslagsstillerne mener det er viktigere at alle elever får lærere som er kvalifiserte og har tid til dem, enn å gjøre tiltak som å «avskilte» erfarne lærere, innføre «lærerspesialistordninger» eller å stille stadig snevrere krav for hvem som kan bli lærere. Forslagsstillerne mener at for smale opptakskrav frarøver gode framtidige lærere muligheten til å søke, og mener en bør erstatte det rigide kravet om karakteren fire i matematikk for opptak til grunnskolelærerutdanningen med mer tilpassede opptakskrav, og samtidig starte en nasjonal rekrutteringskampanje for flere kvalifiserte lærere i skole og barnehage, særlig rettet mot menn.

En av konsekvensene av lærermangelen er at annet hvert barn som får spesialundervisning, får det av ufaglærte. Dette gjelder også for mange av barna som får spesialpedagogisk hjelp i barnehage. Det er dokumentert av Ekspertgruppen for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging («Nordahl-utvalget»), som viser at halvparten av spesialundervisningen gjennomføres av assistenter. Samtidig er kompetanse hos lærere og

andre ansatte i skoleverket helt avgjørende for barn og unges læring og utvikling, og rapporten konkluderer med at den store bruken av assistenter sannsynligvis er en viktig årsak til at tilbudet om spesialundervisning ikke realiserer læringspotensialet til elevene.

En ny undersøkelse utført av Respons Analyse for Utdanningsforbundet viser at 53 prosent av landets lærere har søkt eller har vurdert å søke en annen jobb de siste to årene. Under koronapandemien har enda flere gitt uttrykk for bekymring på arbeidsplassen. Det handler ikke bare om å få flere lærere inn i skolen, men også om å beholde de lærerne som allerede er i skolen. Derfor vil de rød-grønne partiene også innføre en tillitsreform i skolen som sørger for at det totale omfanget av kartlegginger, målinger, rapporteringer og dokumentasjonskrav på nasjonalt og lokalt nivå reduseres. Da får lærerne mer tid til læring og oppfølging av elevene, og deres profesjonelle handlingsrom ivaretas.

En av fem lærere har sluttet i skoleverket, ifølge SSB-analyse 2019/18 om lærerutdannede som forlater og returnerer til læreryrket. Forslagsstillerne mener at veiledningsordningen for nyutdannede lærere må forskriftsfestes og utvides, og at det må forskes mer på tiltak for å sikre flere kvalifiserte lærere i skolen og hvordan de kan stå lenger i jobben.

I tillegg gjør en for dårlig kommuneøkonomi at mange kommuner nå må kutte i tilbudet til barn og unge. Kombinasjonen av en for dårlig kommuneøkonomi og et økende antall ukvalifiserte som underviser i skolen, frykter forslagsstillerne går ut over læringen og oppfølgingen av elevene. Forslagsstillerne vil at alle foreldre skal være trygge på at barna får god oppfølging og undervisning av høy kvalitet, og legger her frem en rekke konkrete tiltak for å rekruttere, utdanne og beholde flere kvalifiserte lærere i norske klasserom.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen legge fram en egen stortingsmelding om rekruttering av lærere med konkrete tiltak for å sikre nok kvalifiserte lærere i hele grunnopplæringen, inkludert en oversikt over det totale behovet for nye lærere og behovet for videreutdanning av lærere som i dag ikke innfrir nye kompetansekrav.
2. Stortinget ber regjeringen erstatte firerkravet i matematikk for opptak til grunnskolelærerutdanningen med bredere og mer treffsikre opptakskrav som sikrer at lærerstudenter har tilstrekkelig faglig kompetanse, for eksempel krav om økt snittkarakter.
3. Stortinget ber regjeringen stoppe «avskiltingen» av lærere med tilbakevirkende kraft, ved å fremme forslag om endring av opplæringslova og friskolelova slik at det gjeninnføres unntak fra kompetansekravet i undervisningsfag for allmennlærere som oppfylte kravene for å bli ansatt i undervisningsstilling. Dette skal inkludere allmennlærere som har påbegynt utdanningen før 1. januar 2014.
4. Stortinget ber regjeringen iverksette målrettede tiltak for å få tilbake «reservestyrken» av lærere som jobber utenfor skoleverket, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.
5. Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene sørge for at skoleeier og skoleledelsen tar i bruk attraktive seniortiltak for at lærere skal kunne stå lenger i jobb.
6. Stortinget ber regjeringen i samarbeid med utdanningsinstitusjonene og forskningsinstitusjonene iverksette forskning om hvilke tiltak som må innføres for å sikre flere kvalifiserte lærere i skolen, og hvordan de kan stå lenger i jobben.
7. Stortinget ber regjeringen sørge for at bevilgningene til etter- og videreutdanning for lærere holdes på et høyt nivå i fremtidige forslag til statsbudsjett, slik at det sikres et fortsatt høyt antall plasser til etter- og videreutdanning for lærere.
8. Stortinget ber regjeringen sørge for en helhetlig og god politikk for rekruttering til lærerutdanningene ved universitetene og høyskolene, som sikrer nok lærerutdannede med høy forskningskompetanse og oppdatert profesjonskompetanse.
9. Stortinget ber regjeringen så snart som mulig komme tilbake til Stortinget med flere tiltak for kvalifisering av ukvalifiserte som er ansatt i undervisningsstillinger.
10. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte, og senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2021, med et forslag om forskriftsfesting av den nasjonale veiledningsordningen for nyutdannede lærere og en status for oppfølgingen av avtalen om nasjonale rammer for veiledning.
11. Stortinget ber regjeringen legge til rette for at flere lærer- og lektorstudenter skal kunne ta vikartimer i skolen under utdanningen, og at dette blir en varig ordning også etter koronapandemien.
12. Stortinget ber regjeringen starte opp en nasjonal rekrutteringskampanje spesielt rettet mot å rekruttere flere menn til læreryrket.
13. Stortinget ber regjeringen styrke praksisandelen i lærerutdanningen og stimulere til lokalt rekrutteringsarbeid i siste del av utdanningen for å få lærerstudenter raskt ut i lærerjobber i kommuner som mangler lærere.

14. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en handlingsplan for desentralisert lærerutdanning. Handlingsplanen skal også omfatte studiesentrene.
15. Stortinget ber regjeringen styrke og utvikle det desentraliserte yrkesfaglærerutdanningstilbudet for å sikre et likeverdig og tilgjengelig utdanningstilbud over hele landet og gi yrkesfaglærere mulighet til å hospitere i arbeidslivet.
16. Stortinget ber regjeringen sikre at flere praksislærere får mulighet til å skaffe seg veilederkompetanse, da det er viktig for studentenes utvikling og møte med yrkeslivet.

17. desember 2020

Torstein Tvedt Solberg

Nina Sandberg

Jorodd Asphjell

Marit Arnstad

Marit Knutsdatter Strand

Mona Fagerås

